

Riječ urednica

Poštovani čitatelji Bjelovarskog učitelja, ponovo smo s vama sa zanimljivim uradcima naših suradnica i suradnika. Neizmjereno nas vesele novi suradnici iz drugih županija.

U ovom broju u rubrici „Iz pedagoške teorije i prakse“ govorimo o pravima djece i razvoju integracije i inkluzivne kulture škole, progovaramo o roditeljskim ciljevima i očekivanjima, predstavljamo ulogu školskih pedagoga u razvoju socijalnih kompetencija učenika i otkrivamo dio područja rada školskih pedagoga, razmatramo ulogu tehnologije u razvoju ovisnosti kod djece, saznajemo o jezičnim pogreškama u školskim esejima i promišljamo o sebi u vrijeme korone.

Nastavljamo s recenzijama, prikazima i primjerima dobre prakse, kao i rubrikom „Sjećanja – naši nezaboravljeni“ u kojoj se prisjećamo naših kolega koji su nas napustili, ali koji su ostavili vidljiv trag u našim školama.

Rubrikom „Portret izvrsnosti“ pokazujemo koliko naše kolegice i kolege vrijedno rade i postižu zapažene uspjehe u našoj državi, ali i izvan nje.

U ovim izazovnim vremenima BUČ pokazuje kako nema prepreka za nastavak tradicije i izlaženje našeg časopisa. Unatoč teškoćama pred vama je svezak u kojem će, vjerujemo, svatko pronaći ponešto za sebe. Do čitanja.

Vaše urednice

Nataša Ljubić Klemše i Zdenka Brebrić

Iz pedagoške teorije i prakse

37.091.398-047.37

Znanstveni članak

Tomislav Cerinski

Roditeljski ciljevi i očekivanja obrazovnih postignuća i opći školski uspjeh njihove djece: razlike u očekivanjima zbog pohađanje instrukcija i dopunske nastave

Sažetak

U istraživanju je istražena uloga roditeljskih očekivanja prema općem školskom uspjehu djece i pohađanju dopunske nastave i privatnih satova instrukcija. Analiza podataka provedena je na 234 roditelja učenika početkom školske godine 2018./19. Kao mjerni instrument koristila se SEAEA skala obrazovnih aspiracija i očekivanja za adolescente. Rezultati istraživanja pokazuju da djeca roditelja više razine akademskog obrazovanja imaju bolji školski uspjeh te da veći financijski prihodi u obitelji također pokazuju pozitivnu povezanost s općim školskim uspjehom djece. Utvrđena je pozitivna povezanost kod učenika koji pohađaju dopunsku nastavu i instrukcije između zadnje završenog razreda i priprema za bolje obrazovanje te pozitivna korelacija između razine obrazovanja roditelja i roditeljskih očekivanja i vrednovanja obrazovanja. Između roda i općeg školskog uspjeha nisu pronađeni statistički značajne povezanosti.

Ključne riječi: SEAEA upitnik, obrazovanje roditelja, pohađanje dopunske nastave, pohađanje instrukcija, roditeljska očekivanja vezana za obrazovanje prema vlastitoj djeci

Uvod

Dosadašnja istraživanja vezana uz ulogu roditelja u školskom uspjehu djece (Burušić, Babarović i Marković, 2010) pokazuju postojanje veze između postignuća učenika i obrazovanja njihovih roditelja. Isti autori također ističu da postoji pozitivna veza odnosa između postignuća učenika i obrazovne razine njihovih roditelja te da učenici obrazovanih roditelja postižu značajno bolja obrazovna postignuća.

Brojna istraživanja također pokazuju da postoji specifična povezanost između obrazovanja očeva i dječaka, te isto tako između obrazovanja majki i djevojčica (Haveman i Wolfe, 1995). Djeca koja žive s jednim roditeljem nemaju značajno različit školski uspjeh s obzirom na to s kojim od roditelja žive, ali imaju značajno lošiji uspjeh u usporedbi s onom djecom koja žive s oba roditelja (Downey, 1994). Downey ističe kako jedan od razloga može biti i u financijskim mogućnostima jednog roditelja s obzirom na troškove obrazovanja i života. Obiteljski financijski prihodi povezani su s lošim obrazovnim postignućima djece (Morrissey, Hutchison i Winsler, 2014). Izostanci s nastave i kašnjenja na nastavu imaju veze s niskim financijskim prihodima, odsustva s nastave povezana su s lošijim ocjenama, a manji financijski prihodi također mogu biti prediktori lošijih ocjena (Morrissey i sur., 2014).

Brojna istraživanja pokazuju da su obrazovani roditelji više uključeni u obrazovanje svoje djece i da se lakše uključuju u sam rad škole što ima pozitivan efekt na stavove prema školi, navike djece, smanjenje odsustva s nastave i po-

većanje šansi za bolji akademski uspjeh (Flores de Apodaca, Gentling, Steinhaus i Rosenberg, 2015; Hill i sur., 2004; Ho, 1996). Ako su u roditelji značajnije uključeni u školu već od ranog djetinjstva vlastite djece, to se pokazuje kao pozitivan dugoročni čimbenik na školski uspjeh djece (Barnard, 2004).

O roditeljskoj brizi za obrazovanje djece ovisi i koliko im omogućuju dodatne instrukcije ili druge oblike poduke za unaprjeđenje i produblivanje vlastitog znanja. Očekivanja i aspiracije roditelja predstavljaju kritičnu ulogu koju roditelji imaju prema djeci. Ako roditelji ne očekuju da dijete ide na fakultet, onda ga vjerojatno neće ni poticati na dodatni rad i pripreme za fakultete (Grbavac i Slišković, 2015). Istraživanja koja proučavaju roditeljske prediktore o obrazovnom uspjehu djece usmjerena su većinom na socioekonomske varijable i pokazuju da je to značajni prediktor očekivanja (Epstein, 1986; Morrissey i sur., 2014). Roditelji nižeg socioekonomskog statusa i roditelji koji su završili niže razine obrazovanja, očekuju da djeca također završe niže razine obrazovanja nego roditelji koji su završili više razine obrazovanje i/ili višeg socioekonomskog statusa pa očekuju da djeca završe fakultetsko obrazovanje. Roditelji također imaju veća očekivanja od djevojčica nego od dječaka (Epstein, 1986). Dosadašnja istraživanja pokazuju da postoji povezanost između roditeljskog učešća u školama i težnji za boljim uspjehom djece (Hill i sur., 2004), više u osnovnim nego u srednjim školama (Barnard, 2004).

U Hrvatskoj više od 10 % učenika srednjih škola redovito pohađa sate instrukcija, a 40 % povremeno u drugome polugodištu. Autori također navode da je vrlo teško doći do kon-

kretnih podataka o iskustvima kako korisnika, tako i davatelja instrukcija (Jokić i Ristić Dedić, 2007). Dodatno, Jokić navodi da je „u osnovi odluke da se dijete uputi na privatne instrukcije stav da je uspjeh važan preduvjet za njegov uspješan život (Jokić i Ristić Dedić, 2007, str. 13). U engleskoj terminologiji o pojmu instrukcija govori se pod pojmom „shadow education”, tj. „sjena obrazovnog sustava” (Stevenson i Baker, 1992). Baker navodi da instrukcije služe za popunjavanje „rupa” u znanju nastalih na redovnoj nastavi, tj. ponovno prolaženje kroz sadržaje, a drugi razlog za instrukcije može biti u želji za obogaćivanjem naučenih sadržaja i usvajanje novih sadržaja (Baker, Akiba, LeTendre i Wiseman, 2001). Učenici uglavnom na instrukcije idu iz predmeta koji su nužni i korisni za obrazovno napredovanje u sustavu, te su u većini zemalja matematika i materinski jezik na vrhu popisa predmeta iz kojih učenici ponajviše uzimaju instrukcije (Bray, 1999).

Dosadašnja istraživanja koja su koristila skalu obrazovnih aspiracija i očekivanja za adolescente, Scale of Educational Aspirations and Expectations for Adolescents (SEAEA), pokazala su da roditelji imaju veliku ulogu u školskom uspjehu djece, ovisno o tome koliko su uključeni u djetetovo školovanje. Jacob pojašnjava da pojam aspiracija može biti zamijenjen riječju „nadam se” ili „želim”, dok pojam očekivanja možemo gledati kao realistično vjerovanje. SEAEA skala ima za cilj jasno određivanje idealnih i realističnih ciljeva koje roditelji imaju vezano uz školska postignuća za vlastitu djecu.

Cilj istraživanja

Ovo istraživanje imalo je cilj ispitati razlike između školskog uspjeha, razine obrazovanja roditelja, roda učenika, mjesečnih prihoda kućanstva, broja roditelja u kućanstvu (jedan ili oba roditelja) prema roditeljskim očekivanjima vezana za školski uspjeh vlastite djece. S obzirom na to da prema dostupnoj literaturi nisu pronađeni upitnici koji ispituju motive roditelja za slanje djeteta na instrukcije, za ovo istraživanje koristila se skala obrazovnih aspiracija i očekivanja za adolescente SEAEA (Jacob, 2010) i upitnik sociodemografskih varijabli konstruiran za ovo istraživanje.

Jacob (2010) definira aspiracije (težnje) kao visoke ambicije ili najbolji mogući scenarij i one ne odražavaju ostvarenje cilja temeljenih na stvarnosti (npr. roditelj za dijete kojem loše ide matematika, svejedno može težiti tome da ono jednog dana postane vrstan matematičar). Očekivanja su definirana kao vjerojatni ili ostvarivi scenarij (npr. roditelj može na temelju djetetovih ocjena smanjiti svoje ciljeve za njega ili ih čak i pojačati). (Jacob, 2010).

Opći školski uspjeh mjeri se pomoću završnog općeg školskog uspjeha učenika u školskoj godini 2017./2018. dok su se predmeti iz kojih učenici pohađaju instrukcije dopisivali na upitnik i kraj njih se dopisala zadnja zaključna ocjena iz navedenih predmeta.

Metoda

Sudionici

U istraživanju je sudjelovalo N=234 roditelja, od čega je 141 roditelj učenika 1. razreda srednje škole i 93 roditelja učenika osnovnih škola. Ispitani su roditelji 122 dječaka i 107 djevojčica dok roditelji petero djece nisu označili rod.

Postupak

Na početku školske godine 2018./2019. roditeljima je podijeljen upitnik te su zamoljeni da ga savjesno ispune. Razrednici, koji su podijelili upitnike, roditelje su upoznali s ozbiljnošću ispunjavanja upitnika i mogućnošću odustajanja u svakome trenutku. Dodatno je naglašeno da je sudjelovanje potpuno anonimno i dobrovoljno. Ispunjavanje upitnika trajalo je približno 20 minuta.

Problemi i hipoteze

Na osnovu do sada provedenih istraživanja, definirani su sljedeći problemi i hipoteze:

- Ispitati razlike između roditeljskih očekivanja vezanih za školski uspjeh djece s obzirom na razinu obrazovanja roditelja.
- Ispitati razlike u odnosu roditeljskih očekivanja vezanih za obrazovanje s obzirom na pohađanje instrukcija ili dopunske nastave.

H1: Roditelji više razine obrazovanja teže prihvaćaju slabiji školski uspjeh djece te se očekuje statistički značajna razlika između obrazovnih očekivanja i školskog uspjeha djece.

H2: Roditeljima čija djeca pohađaju dopunsku nastavu ili instrukcije statistički se razlikuju roditeljska očekivanja prema roditeljima djece koja ne pohađaju ni jedno.

Instrumenti

- Skala obrazovnih aspiracija i očekivanja za adolescente - SEAEA (Jacob, 2010) kojom se ispituju obrazovna očekivanja roditelja (aspiracije, tj. idealni ciljevi i očekivanja, tj. realni ciljevi). Skala se sastoji od 25 čestica, a odgovori se daju pomoću procjene Likertove skale od četiriju stupnjeva u kojoj veći broj označava veće slaganje s navedenom tvrdnjom. U originalnom upitniku faktorskom analizom utvrđena su četiri glavna faktora: Očekivanja i vrednovanje obrazovanja, Priprema za obrazovna postignuća, Promjenjivost očekivanja i aspiracija i četvrti faktor Podudarnost za obrazovna postignuća. U prvome hrvatskom istraživanju (Grbavac i Slišković, 2015) nije potvrđena originalna faktorska analiza te su na temelju eksplanatorne faktorske analize prikazana tri faktora koji su potvrđivali 42,5 % varijance kriterija. Grbavac i Slišković navode da razlozi razlike u strukturi mogu biti zbog kulturalne razlike pa su čestice specifične za obrazovanje u SAD-u izostavljene iz upitnika. Isti autori navode tri glavna faktora: Očekivanje i vrednovanje obrazovanja, Promjenjivost očekivanja i aspiracija i Priprema za obrazovna postignuća. Prvi faktor najbolje opisuju pitanja poput: Realno je očekivati da će moje dijete završiti fakultet; Volio/la bih da moje dijete diplomira na fakultetu. Drugi faktor: Moje idealne nade i snovi za obrazovanje mog djeteta mijenjaju se tijekom vremena ovisno o njegovom školskom uspjehu; Moja očekivanja

prema obrazovanju mog djeteta mijenjaju se kako ono odrasta. Treći faktor: Pomažem svom djetetu pri planiranju upisa u srednju školu/fakultet; Redovito razgovaram sa svojim djetetom o njegovim obrazovnim planovima nakon srednje škole. Cronbachov α koeficijenti pouzdanosti iznose $\alpha=,89; ,87; ,79$. Faktorska analiza provedena u ovom istraživanju potvrđuje trofaktorsko rješenje, koje se slaže s prethodnim hrvatskim istraživanjem Jacobine skale očekivanja s tri ključna faktora. Završno trofaktorsko rješenje objašnjava ukupno 52,7 % varijance, pri čemu je doprinos prvog faktora 31,9 %, drugog 12,5 % i trećeg 8,3 %.

• Sociodemografski upitnik, konstruiran za ovo istraživanje, sastoji se od sljedećih pitanja: procjena financijskog stanja u obitelji, broj roditelja u kućanstvu, opći školski uspjeh vlastite djece, pohađanje dopunske nastave, pohađanje instrukcija.

Rezultati

Deskriptivni podaci

Prema razini obrazovanja roditelja djece u 68,8 % parova oba roditelja imaju nižu ili srednju stručnu spremu, u 18,8 % parova jedan roditelj ima više ili visoko akademsko obrazovanje, dok za 11,5 % parova roditelja njih oboje imaju višu ili visoku stručnu spremu. Prema samoprocjeni mjesečnih prihoda kućanstva 1,7 % roditelja smatra da imaju jako loše mjesečne prihode, 9,0 % smatra da imaju loše mjesečne prihode, 55,1 % smatra da su u državnom prosjeku, 29,5 % smatra da imaju dobre mjesečne prihode, dok njih 2,6 % smatra da imaju jako dobre mjesečne prihode.

Prema općem školskom uspjehu 27 učenika (11,5 %) završilo je razred s dobrim uspjehom, 108 učenika (46,6 %) s vrlo dobrim uspjehom, 95 učenika (40,6 %) s odličnim uspjehom, 2 učenika (0,9 %) s nedovoljnim (pad 1. razreda srednje škole), a za 5 učenika (2,1 %) nedostaje podatak o uspjehu. Na pitanje o pohađanju instrukcija i dopunske nastave 161 roditelj je izjavio da njihova djeca ne pohađaju ni jedno, 33 roditelja izjavljuje da pohađaju samo dopunsku nastavu, 14 roditelja (6 %) da pohađaju samo instrukcije, a 26 roditelja (11,1 %) izjavljuje da njihova djeca idu i na instrukcije i dopunsku nastavu. Najviše učenika pohađa instrukcije iz matematike (32 učenika, 13,7 %), stranog jezika (engleski jezik – 11 učenika, 4,7 %), fizike (9 učenika, 5,1 %) i hrvatskog jezika (9 učenika, 4,7 %). U statistiku za fiziku ulaze samo učenici koji su završili 7. i 8. razred. Ukupno 38 roditelja učenika predmetne nastave osnovnih škola (16,2 %) izjavljuje da učenici pohađaju instrukcije iz barem jednog predmeta, ali ne navode iz kojeg, a 59 učenika (25,2 %) barem povremeno dolazi na dopunsku nastavu. Iz matematike 21 učenik pohađa samo dopunsku nastavu, 16 učenika samo instrukcije i 16 učenika pohađa i instrukcije i dopunsku nastavu.

Nakon što je utvrđena statistički značajna razlika u općem školskom uspjehu učenika prema razini akademskog obrazovanja roditelja, mjesečnim приходima kućanstva, broju roditelja u kućanstvu i zadnje završenom razredu, i da prema rodu nema statistički značajne razlike ($p=0,192$) jednofaktorskom analizom varijance dobiveni su sljedeći rezultati: učenici s odličnim i vrlo dobrim uspjehom statistički razlikuju se od učenika s nižim općim prosjekom ako se u obzir uzme razina obrazovanja roditelja. Ako

se u obzir uzmu mjesečni financijski prihodi kućanstva, statistički se razlikuju učenici s odličnim i vrlo dobrim uspjehom. Ako se u obzir uzme broj roditelja u kućanstvu, statistički značajna razlika pokazuje se između učenika s nedovoljnim uspjehom prema svim ostalim učenicima. Kod analize zadnje navedene statističke razlike treba biti oprezan s obzirom na maleni broj ispitanika s nedovoljnim uspjehom koji su sudjelovali u istraživanju (2 ispitanika). Prema Cohenovu kriteriju računanja veličine utjecaja i prema dobivenim rezultatima mali utjecaj prema općem školskom uspjehu imaju rodne razlike (.021) i broj roditelja u kućanstvu (.049), dok srednju veličinu utjecaja ima razina obrazovanja roditelja (0,083) i mjesečni prihodi kućanstva (.085), a veliki utjecaj zadnje završeni razred (0,291).

Veza između pojedinih faktora istražena je pomoću koeficijenta Pearsonove linearne korelacije (Tablica 1), a ujedno su potvrđene sve

pretpostavke o normalnosti distribucije, linearosti i homogenosti varijance.

Jednofaktorskom analizom varijance ispitana je razlika svih ispitivanih varijabli prema akademskom obrazovanju oba roditelja. Utvrđena je statistički značajna razlika na nivou $p < 0,05$ u rezultatima nekoliko grupa: prema financijskim mjesečnim prihodima kućanstva $F(2,228) = 27,13$, $p=0,0$; očekivanjima i vrednovanju obrazovanja $F(2,229) = 4,14$, $p=0,017$.

Games-Howellov post-test za nehomogene varijance pokazuje da se srednja vrijednost grupa opći školski uspjeh razlikuju unutar grupe dobar, vrlo dobar i odličan s obzirom na razinu obrazovanja roditelja, prema mjesečnim financijskim prihodima razlikuju se grupe odličnih i vrlo dobrih učenika, a prema zadnje završenom razredu statistički se razlikuju sve grupe (osim učenika s vrlo dobrim i odličnim općim školskim uspjehom).

Tablica 1. Korelacijska tablica svih ispitivanih varijabli pomoću Pearsonovih koeficijenata

	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.
Spol učenika	1	,145*	,162*	,180**	,257**	,019	,088	,033	,019	,113	,049
Broj roditelja u kućanstvu		1	,026	,134*	,166*	,172**	,025	-,011	,091	,017	-,078
Obrazovanje oca			1	,485**	,356**	,161*	,050	,000	,150*	,029	,039
Obrazovanje majke				1	,389**	,205**	,182**	,015	,182**	,025	,003
Financijski mjesečni prihodi kućanstva					1	,103	,169*	,075	,036	,126	,076

Opći školski uspjeh						1	,242**	,362**	,376**	,120	,070
pohađanje instrukcija							1	,385**	,080	,108	,029
pohađanje dopunske nastave								1	,182**	,142*	,048
Očekivanje i vrednovanje obrazovanja									1	,159*	,415**
Promjenjivost očekivanja i aspiracija										1	,260**
Priprema za obrazovna postignuća											1
Min	1	0	0	0	1	1	0	0	1	1	1,75
Max	2	1	1	1	5	5	1	1	4	4	4
M	1,54	,82	,15	,45	,72	,73	,36	,43	3,11	2,91	3,26
SD	5	,38	,36	,03	,05	,05	,02	,03	,04	,05	,03

Roditeljska očekivanja i uspjeh vlastite djece

Levenov test homogenosti varijance pokazuje da su faktori *Priprema za obrazovna postignuća*, *Promjenjivost očekivanja i aspiracija* i *Opći školski uspjeh* homogeni dok faktor *Očekivanje i vrednovanje obrazovanja* nije. Deskriptivni podaci srednjih vrijednosti navedenih podataka prikazani su u tablici 2. Provjerom faktora *Očekivanja i vrednovanja obrazovanja* robusnim testom dobiju se dobri rezultati te se koristio Tukey's post hoc test.

Rezultati jednofaktorske analize varijance pokazuju da statistički značajne razlike prema razini obrazovanja roditelja postoje prema faktoru *Očekivanja i vrednovanja obrazovanja* i prema *Općem školskom uspjehu* dok prema faktorima *Promjenjivost očekivanja i aspiracija* i *Priprema za obrazovna postignuća* nema statističke značajnosti. Srednje vrijednosti očekivanja i vrednovanja obrazovanja prikazuju da su veća očekivanja kod roditelja s višom razinom obrazovanja dok za srednje vrijednosti promjenjivosti očekivanja i aspiracija takva pravilnost nije velika.

Tablica 2. Srednje vrijednosti ispitivanih varijabli

Razina obrazovanja roditelja		N	M	SD	Min	Max
Očekivanje i vrednovanje obrazovanja	oba NSS/SSS	161	3,12	,61	1,1	4,0
	NSS/SSS+VSS	44	3,06	,61	1,0	3,80
	oba VSS	27	3,14	,67	1,5	4,0
Promjenjivost očekivanja i aspiracija	oba NSS/SSS	161	2,88	,82	1,0	1,85
	NSS/SSS+VSS	44	3,00	,77	1,0	4,0
	oba VSS	27	2,87	,69	1,0	4,0
Priprema za obrazovna postignuća	oba NSS/SSS	161	3,27	,47	1,75	1,63
	NSS/SSS+VSS	44	3,21	,53	1,96	4,0
	oba VSS	27	3,30	,46	1,38	4,0
Opći školski uspjeh	oba NSS/SSS	159	4,16	701	1	5
	NSS/SSS+VSS	44	4,50	629	3	5
	oba VSS	27	4,52	893	1	5

Roditeljska očekivanja i pohađanje dopunske nastave i instrukcija

Statistički značajna razlika utvrđena je između roditelja učenika koji pohađaju dopunsku nastavu i učenika koji ne pohađaju istu ako se u obzir uzmu roditeljska očekivanja i vrednovanje obrazovanja, dok prema roditeljskim očekivanjima i idealima ne postoji statistički značajna razlika vezana za pohađanje dopunske nastave i instrukcija. Veličina utjecaja (eta kvadrat) pokazuje da sva tri faktora imaju mali utjecaj na pohađanje dopunske nastave i instrukcija ($\eta^2 = ,042; ,023; ,11$).

Učenici koji ne pohađaju ni instrukcije ni dopunsku nastavu

Postoji pozitivna korelacija između razine obrazovanja roditelja i financijskih prihoda ku-

ćanstva: $r = ,440$, $N = 156$ s $p < 0,01$, pri čemu viši nivo obrazovanja prati bolje financijske prihode. Srednja pozitivna veza između razine obrazovanja roditelja i općeg školskog uspjeha djece, $r = ,283$; $n = 160$ s $p < 0,01$. Negativna povezanost između zadnje završenog razreda i roditeljskog očekivanja i vrednovanja obrazovanja, $r = -,167$ $N = 161$ s $p < 0,05$, pri čemu viši razred znači da se očekivanja smanjuju. Srednja pozitivna veza između općeg školskog uspjeha učenika i roditeljskog očekivanja i vrednovanja obrazovanja, $r = ,387$ $N = 160$ s $p < 0,05$. Srednja pozitivna veza između roditeljskog očekivanja i vrednovanja obrazovanja i roditeljske pripreme učenika za obrazovna postignuća, $r = ,491$, $n = 161$, $p < 0,01$. Mala pozitivna korelacija između roditeljskog očekivanja i vrednovanja obrazovanja i roditeljskih promjena očekivanja i aspiracija $r = ,209$ $N = 161$ s $p < 0,01$.

Učenici koji pohađaju samo dopunsku nastavu

Izračunata je pozitivna korelacija između razine obrazovanja roditelja i roditeljskih očekivanja i vrednovanja obrazovanja, $r=,384$, $N=33$ s $p<0,05$. Srednja negativna korelacija između općeg školskog uspjeha i zadnje završenog razreda, $r=-,488$, $N=32$ s $p<0,01$ tako da što je viši razred pohađanja, srednji opći školski uspjeh je manji te bi to mogao biti jedan od važnijih razloga pohađanja dopunske nastave. Srednja negativna korelacija između financijskih prihoda kućanstva i roditeljskih promjenjivosti očekivanja i aspiracija, $r=-,423$, $N=33$ s $p<0,05$ tako da viši financijski prihodi prate manje promjene očekivanja i aspiracija roditelja. Srednja pozitivna korelacija između roditeljske promjenjivosti očekivanja i aspiracija i roditeljske pripreme za obrazovna postignuća učenika $r=,348$ $N=33$ s $p<0,05$.

Učenici koji pohađaju samo instrukcije

Nije pronađena nikakva statistička značajnost.

Učenici koji pohađaju i instrukcije i dopunsku nastavu

Dobivena je pozitivna korelacija između razine obrazovanja roditelja i financijskih mjesečnih prihoda kućanstva, $r=,491$ $N=25$ s $p<0,05$, između razine obrazovanja roditelja i roditeljskog očekivanja i vrednovanja obrazovanja, $r=,503$, $N=25$ s $p<0,05$ tako da što je viša razina akademskog obrazovanja roditelja, veća su i roditeljska očekivanja. Pozitivna korelacija između

zadnje završenog razreda i općeg školskog uspjeha djece, $r=,472$, $N=26$ s $p<0,05$. Srednja pozitivna korelacija između zadnje završenog razreda učenika i roditeljske pripreme za obrazovna postignuća, $r=,434$, $N=26$ s $p<0,05$ tako da što je viši zadnje završeni razred obrazovanja, roditelji više pripremaju djecu za obrazovna postignuća.

Ograničenja i nedostaci istraživanja

U budućim istraživanjima sličnim istraživanjima moguća su odstupanja od dobivenih vrijednosti s obzirom na vrijeme testiranja, geografsku lokaciju, uzorak ispitanika i eventualne uvjete okoline. Nedostatak istraživanja je korištenje mjere roditeljske samoprocjene pomoću SEAEA upitnika. Pitanje je koliko su realno pojedini roditelji pročitali pitanja i iskreno odgovarali na ista te svjesno ili nesvjesno precijenili svoje odgovore. Prilikom ispunjavanja upitnika kod određenog dijela ispitanika uočeno je da se žure pri ispunjavanju upitnika prije nego „susjed” koji sjedi kraj njih. Za točnije rezultate poželjno bi bilo kombinirati više skala kako bi procjena više odgovarala realnim podacima.

Zaključak

U radu je istražena povezanost između akademskog obrazovanja roditelja i realnih i idealnih očekivanja prema školskom uspjehu vlastite djece. Roditelji višeg akademskog obrazovanja imaju veće ciljeve za vlastitu djecu, što potvrđuju i slična istraživanja (Burušić i sur., 2010). U rezultatima je utvrđena velika korelacija između akademskog obrazovanja oca i majke te pozitivna korelacija obaju roditelja prema očekivanjima

ma u školskom uspjehu vlastita djeteta, što se može protumačiti na način da akademski obrazovaniji roditelji više cijene obrazovanje i škole kao obrazovne institucije. Ujedno, u situacijama gdje roditelji pozitivnije procjenjuju važnost obrazovanja, oni ih i više pripremaju (razgovorom, pomaganjem pri učenju, instrukcijama) na njihova vlastita obrazovna postignuća. Što se tiče pozitivne korelacije ocjena sa zadnje završenim razredom, povezanost se može protumačiti i putem „poklanjanja“ ocjena od strane učitelja, ali i više truda učenika završnog razreda osnovne škole radi upisa u željenu srednju školu.

Literatura

Baker, D. P., Akiba, M., LeTendre, G. K., & Wiseman, A. W. (2001). Worldwide Shadow Education: Outside-School Learning, Institutional Quality of Schooling, and Cross-National Mathematics Achievement. *Educational Evaluation and Policy Analysis*, 23(1), 1–17. Preuzeto od JSTOR.

Barnard, W. (2004). Parent Involvement in Elementary School and Educational Attainment. *Children and Youth Services Review*, 26, 39–62. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2003.11.002>

Bray, M. (1999). *The Shadow education system: Private tutoring and its implications for planners*.

Burušić, J., Babarović, T., & Marković, N. (2010). Koliko daleko padaju jabuke od stabla? Odnos obrazovnih postignuća djece i obrazovne razine njihovih roditelja. *Društvena istraživanja: časopis za opća društvena pitanja*, 19 b (4-5 (108-109)), 709–730.

Downey, D. B. (1994). The School Performance of Children From Single-Mother and Single-Father Families: Economic or Interpersonal Deprivation? *Journal of Family Issues*, 15(1), 129–147. <https://doi.org/10.1177/019251394015001006>

Epstein, J. L. (1986). Parents' Reactions to Teacher Practices of Parent Involvement. *The Elementary School Journal*, 86(3), 277–294.

Flores de Apodaca, R., Gentling, D. G., Steinhaus, J. K., & Rosenberg, E. A. (2015). Parental Involvement as a Mediator of Academic Performance among Special Education Middle School Students. *School Community Journal*, 25(2), 35–54.

Grbavac, M., & Slišković, A. (2015). Povezanosti obrazovnih očekivanja i ponašanja roditelja s različitim dimenzijama perfekcionizma njihove djece. *Klinička psihologija*, 8(2), 111–124.

Haveman, R., & Wolfe, B. (1995). The Determinants of Children's Attainments: A Review of Methods and Findings. *Journal of Economic Literature*, 33(4), 1829–1878. Preuzeto od JSTOR.

Hill, N. E., Castellino, D. R., Lansford, J. E., Nowlin, P., Dodge, K. A., Bates, J. E., & Pettit, G. S. (2004). Parent Academic Involvement as Related to School Behavior, Achievement, and Aspirations: Demographic Variations Across Adolescence. *Child Development*, 75(5), 1491–1509. <https://doi.org/10.1111/j.1467-8624.2004.00753.x>

Ho, E. (1996). Effects of Parental Involvement On Eight Grade Achievement. *Sociology of Education*, 69. <https://doi.org/10.2307/2112802>

Jacob, M. J. (2010). *Parental expectations and aspirations for their children's educational attainment: An examination of the college-going mindset among parents*. University of Minnesota, Minnesota.

Jokić, B., & Ristić Dedić, Z. (2007). *U sjeni: Privatne instrukcije u obrazovanju Hrvatske*. Preuzeto od <http://www.idi.hr/izdavastvo/knjige-i-studije/posebna-izdanja/>

Morrissey, T. W., Hutchison, L., & Winsler, A. (2014). Family income, school attendance, and academic achievement in elementary school. *Developmental Psychology*, 50(3), 741–753. <https://doi.org/10.1037/a0033848>

Stevenson, D. L., & Baker, D. P. (1992). Shadow Education and Allocation in Formal Schooling: Transition to University in Japan. *American Journal of Sociology*, 97(6), 1639–1657. Preuzeto od JSTOR.

Abstract

Parental goals and educational accomplishments expectations and general academic achievement of their children: differences in expectations due to attendance of private lessons and additional classes

Summary: *In this research the author explores the role of parents' expectations towards general academic success of their children and attendance of private lessons and additional classes. The data analysis was conducted on 234 students' parents at the start of 2019/2020 school year. SEAEA scale of educational aspirations and adolescent expectations was used as a measuring instrument. Research results show that children of parents with higher levels of academic education have better academic achievements and that higher family income also has a positive connection with children's general academic achievement. A positive connection was established between students who attend additional classes and private lessons amid the final grade they graduated from and preparations for a better education and a positive correlation between the parents' level of education and parental expectations and appreciation of education. No statistically significant connections were established between gender and general academic achievement.*

Keywords: SEAEA questionnaire, parents' education, attending additional classes, attending private lessons, parental expectations towards their own children's education